

Első évfolyam.

24. szám.

1877. september 14.

DEBRECENI

Heti lap a szépirodalom és művészet köréből.

Kiadó és főmunkatárs :

GRÓF CSÁKY ALFONZ.

Szerkesztő :

DENGI JÁNOS.

Rendes munkatársak :

Abafi Lajos, Aigner Ferencz, Aradi József, Bátorfi Lajos, Benedek Sándor, Boruth Elemér, Böhm Adolf, Buday Imre, Csalomjai, Csengey Gusztáv, Darmay Viktor, Dolinay Gyula, Ember György, Ember Károly, Erdélyi Gyula, Erdélyi Mikes Róza, Erődi Dániel, Földváry István, Gáspár Imre, Hajgató Sándor, Hamar László, Hoffmann Mór, E. Illés László, Illyés Bálint, Kárpáti Károly, Kerekes Sámuel, Komjáti Jenő, Koroda Pál, E. Kovács Gyula, Lukács Ödön, Majthényi Flóra, Márki Sándor, Mende Bódog, Moller Ede, Pataki Árpád, Reviczky Gyula, Roboz István, Rudnyánszky Gyula, V. Sárffy Ignác, Sipos Soma, Sólyom Jenő, Szabó Endre, Dr. Szabó Dávid, Dr. Szemák István, ifj. Szinnyey József, Dr. Tomcsányi Imre, Vajda Viktor, Vass Jenő, gróf Vay Sarolta, Váry Gellért, Viski K. Bálint.

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ár :

Fél évre 3 frt.

Negyed évre 1 frt. 50 kr.

Előfizetések, reclamatiók, vidéki levelezések, talányok, a talányok megfejtése, tréfák és adomák s a vegyesek rovataiba szánt közlemények a kiadóhoz varga-utca 2256. sz. a., a lap tartalmát illető kéziratok pedig a szerkesztőhöz Debreczenbe küldendők.

DEBRECZEN.

NYOMATOTT KUTASI IMRÉNÉL.

1877.

Tisztelt előfizetőinkhez!

Miután lapunk életében e hónap végével a **második** negyedév is lejár s így kiadási költségeinket mi is fedezni tartozunk: bizalommal kérjük tisztelt előfizetőinket, hogy hátrálékaikat minél előbb — **e hó 20-áig okvetetlen** — beküldeni sziveskedjenek s idejében adják tudtunkra, hogy szándékoznak-e lapunkat továbbra is megtartani vagy nem? mivel az új évnegyed első számát csak is azoknak küldjük meg, kik azt határozottan megrendelték.

Volt alkalma a t. közönségnek meggyőződni arról, hogy mi mindent elköveltünk, miszerint oly szépirodalmi lapot adjunk a vidéken, mely kül- és belalak tekintetében mindeniket felülmulja s mint ilyen, páratlanul és egyedül álljon. Célunk magasztos és önzetlen volt s hogy azt mennyire igyekeztünk elérni, mutatja azon eredmény, miszerint a „Déliab” rövid élete alatt is már az összes hazai sajtó teljes elismerését kivívta. Rajtunk nem mulik, hogy ez elismerésre továbbra is érdemesek maradjunk, csak a t. közönség is értse meg igyekezetünket s ne vonja meg tőlünk nemes pártfogását.

Előfizetési ár ez utolsó évnegyedre 1 frt 50 kr.

Az előfizetések legcélszerűbben postautalvánnyal a „Déliab” kiadó hivatalába Debreczenbe (Vargautcza 2256. sz. a.) küldendők.

Teljesszámú példányokkal folyvást szolgálhatunk.

Hirdetések iránt tudakozódni lehet a kiadónál.

Debreczen, szeptember 7-én 1877.

Teljes tisztelettel

Gróf Csáky Alfonz,

kiadó és főmunkatárs.

SAKKTALÁNY.

Opris Katinkától.

Megfejtendő a lóugrás szerint.

Haj	dzi	ve	mo	lo	ros	Ugy	zik
led?	ál	na	pi	si	do	dik,	aj
Pi	vol.	Ha	tek	har	kem	Hej	ból
lány	Ki	az	rat	let	nem	ka	ne
tá	het	he	én	ez	ma	lág	de
buj	kis	lak	é	él	é	ér	ne
le	sze	Bar	som	ál	vet!	to	vi
na	do	ma	mesz	zik,	e	des	Mit

SZÁMREJTVÉNY

Kubinyi Izabellától.

7, 10, 6, 15, 25, 4, 13. Ga: dag magyar grófokneve.

17, 2, 11, 10, 9. Régi jóslók öltözete.

21, 10, 6, 15, 16. Van híres is a hazában.

1. 24 3, 12, 22, 6. Vitézvolt ez is a harcban.

7, 8, 3, 4, 15. A csipése gyakran ölü.

14, 15, 16, 23, 18. Sokan várják, ha késve jő.

17, 10, 16, 7, 5. A vándor ezt el nem hagyja.

19, 24. 17. 2, 11, 15, 1. Ezt az uralkodó bírja.

1—25. Az egész egy oly helyiség, mely

Ezrek titkát foglalja magába.

S a közönségnek nem tetszik,

Ha ajtaja időnként bezárva.

Megfejtési határidő szeptember 28.

A „Déliab” 22-dik számában közlött sakktalány értelme a következő:

Szól a zene, vigan vannak
És átszállnak lelkemen
A mult édes szép álmai,
Mikor veled kedvesem
Itten ültem s rám ragyogott
Gyönyörű sötét szemed
És e forró lángsugarban
Benne volt egész szived;
Óh, volnál itt s mosolyognál
Rám, mint akkor édesem,
Még ezerszer, milliószor
Boldogabb vón' életem
S mig megfognám szép kezedet,
Elmondanám én neked,
Hogy most is csak úgy, mint akkor
Szivem oly forrón szeret!

Gr. Vay Saroltától.

ÉLÉBÁB.

Meti lap a szépirodalom és művészet köréből.

Tartalom:

1. Osztályrészem. (költ.) R e v i c z k y Gyulától. 2. A megtérés. (beszély) Erdélyi M i k e s Rózától. 3. Elbeszélő költesztünk a XVI. századig. M o l l e r Edétől. 4. „Mariska emléké“-ből. (költ.) A r a d i Józseftől. 5. Emléklapok Angliából. M a n d e l Jenőtől. 6. Szellemszikrák. Dr. S z e m á k Istvántól. 7. Valahányszor (költ.) 8. Gyöngyszemek. A szerk. jegyzetétől. 9. Irodalmi apróságok A r g u s t ó l. 10. Tárca: Sűrű erdő... (költ.) D e n g i Jánostól. Thiers életéből. Mikszáth Kálmántól.

OSZTÁLYRÉSZEM.

Viharzó bánatát, könyvet is
Szivárványszínbé látja lelke.
Csalódní és remélni mégis:
Igy van megírva végzetemben.
S dallá szövődik minden eszmém
S mind, amit érzek, álmodom;
De nyitját hasztalan keresném;
Mi célja haszna nem tudom.

Sugártalan, ködös napokba,
Ha rám borul az éjék éje:
Fölhangzik édesen zokogva
A dal vigasztató zenéje.
Ez tár élém egy szebb világot
S ha lelke erről álmodik:
A könyv, a kin, a vér, az átok
Hallelujává változik.

S megszűll a vágy hogy letöröljem
Könyveit a szomorkodóknak;
S a béke útját megjelöljem
Azoknak én, akik csokolódtak.
Óh, fáj e furcsa, gúnyos élet;
S lelke gyakorta felzokog:
Az emberek mind oly szegények
S nem lesznek soha boldogok!

Türelmet és szánalmat oltott
Belém a lét nehéz igája.
Tudom, hogy ép' az sose boldog,
Akinek boldogság a vágya.

Tudom, hogy nemcsak én kesergek,
Bajlodik más is eleget,
Huzcolja némán a keresztet
S nem vigasztalja senki meg.

Óh, hála, hála, hogy keservem!
Nem hordozom magamba némán!
Van vigaszom, lehet pihenem,
Ha gondok árnya száll is én rám.
Borongás, üdösség, igézet
Körülzsong lágyan, édesen...
S mit suttogásukból megértek
Síró, merengő dal leszen.

Saját bubánatomban érzem
Örök bánatját a világnak;
S a lelki szomjazók nevében
Sohaítom el szelid imámat.
És öntudatlan, önmagátul
Szakad szivemből énekem.
Örömet, bűt, mindent elárul...
S én nem tudom, csak érzem.

S habár jövőmben írva látám,
Hogy sohasem leszek szerelve;
S dicsőség nélkül, ifjan, árván,
Szegényen dobnak sirverembe:
A vágyat: üdvben élni váltig
Síró zenébe önteném
S dalolva várnám a halált, így
Sohaítnám ki lelkeim én.

Reviczky Gyula.

A MEGTÉRÉS.

— Beszély. —

Irta: Erdélyi Mikes Róza.
(Vége.)

Gyorsan veté föl magát kocsijába. — Óh te szegény, szenvedő, magárahagyott teremtes! Ki talán e perczen is érettem könyezel; sietek, jövök, édesem, hogy felcsokoljam azokat a drága könyeket.

Egy gondolat villant meg agyában... hátha már!...

Háza elé érve, egy kocsi állt a kapu előtt.
Órult sebességgel szaladt föl a lépcsőkön s egy vele szembe jövő egyént majd hogy le nem vert labairól.

Az orvos volt.

— Az istenért, mi baja önnek? — kérde Folyondári zaklatott állapotát látva — talán megvitte valaki a szomorú hirt?

Kálmán magánkívül kiáltott fel:

— Mi történt? Mondja ki a valót, bármi legyen is az, a büntetést megérdemlem!

Az orvos komolyan válaszolt:

— Aligha életével nem fizeti meg a gyermek életét!

Kálmán rohant Margit lakása felé, de az orvos utját állta.

— Most nem lehet bemenni uram, nyugalomra van szüksége. Én mindjárt visszajövök s az éjet itt töltendem, míg vissza nem térek, ne menjen ön nejéhez. Mint sejtem, igen nagy rázkódtatáson kellett keresztül mennie, láza a legmagasabb fokig hágott, eszméletén kívül önt emlegeti.

Kálmán gépiesen hagyta magát szobájába vezetetni az orvos által.

Az orvos eltávozta után jó darabig ült egy helyre szegzett szemekkel, csak később látszott magához térni.

Átment a salonba, hol nejét oly kiméletlenül egyedül hagyta ma este.

A függő lámpa halványan világította a tárgyakat.

Leült az íróasztal előtti székre, zilált tekintete odatapadt az asztalon álló bevégtetlen levélre.

Mohón olvasta végig s midőn az utolsó sorhoz ért, szíve feljajdult s most ő, a férfi, a könyeket annyira gyűlölő férfi, sirt keservesen.

Igy találta őt az orvos, kinek jöttét Kálmán észre se vette s ki megállva az ajtó előtt, a legmélyebb tisztelettel nézte a férjet, kit neje válságos helyzete majdnem esztől fosztott meg.

Az orvos a beteg szobájába távozott.

Kálmán föleszmélt. Oda vánszorgott az ajtóhoz, melyen az orvos távozott, úgy vágyott a lélek ott lehetni a drága nő mellett, mint eddig még soha. Talán az elősejtelem, hogy elveszítendő őt, gyötörte lelkét?

Végre jött az orvos.

— Csöndesen nyugszik, lépjen be.

Végre ott feküdt előtte a hű nő, a megcsalt feleség, miként egy letört lilium. Lélegzete hallhatlanná vált, miként ha kiköltözött volna a lélek oda, hol megszűnik a köny, nincs hűtlenség, nincs bánat; hol egymást szerető jó szívek vannak csupán. A szoba hátsó részében feküdt a most világra jött

TÁRCZA

Sűrű erdő ...

Sűrű erdő hűvösebe bolyongok,
Rám hajolnak, rám borulnak a lombok ...
Talán sejtik, talán érzik bánatom,
Talán tudják, hogy elveszett
Menyországom siratom!

Ezer virág illatozik körültem ...
Volt idő, hogy ennek én is örültem!
Hej de vége! ... elnyitott a virágom ...
Én vagyok a boldogtalan
Igazán a világon! ...

Dengi János.

THIERS ÉLETÉBŐL.

Öreg volt. A múlt század adta ajándékba ennek. Nagy örökség: — mint a minő nagy örökséget ő hagyott a jövő századoknak.

*

Ő egészen a történelemé. Egy korszak ő, melyet nem lehet kitörölni, melyről sok mindent fognak írni nagyon soká, nagyon sokan,

És e sok közül is nem akad egy sem, aki azzal a vakmerő gondolattal fogjon tollat, hogy Thiers történetét megírja. Thiersről csak írni lehet, de az ő működését leírni, azt a mit ő egy élet alatt végzett, arra kevés egy élet.

Én ezuttal ez igénytelen helyen csak két apró vonást akarok felhozni életéből, mely jó szívet és igénytelen egyszerűségét jellemzi.

*

A marseillei lakatos fiának, midőn még egyszerű ügyvéd volt Aixban, volt egy Billien nevű fiatal segédje, ki igen szűk jövedelemmel rendelkezett.

Billien ur, mint a történetéből kiviláglik, éppen olyan kis emberke lehetett, mint principálisa. Egy téli estén fényes bálra készültek Aixban, melyen a fiatal Thiersnek mint rendezőnek kellett volna részt vennie. Mint minden fiatal ember tele reménnyel s fényes ábrándokkal készült a bálra s alig várta az estét, midőn napi ügyeit elvégezve öltözködéséhez hozzáfogjon.

Ment is a dolog egész a frakk felhuzásig; itt azonban szükségkép meg kellett akadnia, azon nyomatékos oknál fogva, mert a felhuzandó frakk nem volt sehol; csak hült helye volt a szekrényben.

Thiers méregbe jó, nagy lármát csap s éppen lesza-

csepp angyal, úgy mosolyog szegényke, bizonyosan a kis Jézuskát látja s a többi magához hasonló angyalkákat.

Csak mosolyogj kis ártatlan, hisz úgy is könnyezhetsz még eleget! mert nőnek teremtett az isten!

Oda térdelt Kálmán a kis angyal bölcsője elé, melyre magát oly érdemetlennek tartotta, nézte nézte mosolygó arcát könnyező szemekkel; az öröm és fájdalom könnyei összevegyültek szemében: amott a fájdalom, itt az öröm... Lassan lehajolt a kisdédhez s egy apaszív összes melegével csokolá meg.

Az apai szeretet jelére a kisdéd sirással válaszolt, mire a szunnyadó anya fölrezzent s lassu, fájó nyögést hallatott.

Kálmán ott állt a háttérben anélkül, hogy egy lépést birt volna tenni. Minden feljajdulás egy-egy éles tördőfés volt szívének.

— Ön... itt... van... or... vos — szólt elhaló hangon a beteg az ágya előtt ülő orvoshoz — ő ki tud... ja hol!

Kálmán hallva e szemrehányó szavakat, térden csúszott Margit ágya elé s zokogástól elfojtott hangon szólt:

— Itt vagyok melletted, imádott Margitom,

ladni készül a lépcsőn, hogy a takarító házmesternőt kérdőre vonja, midőn Billient látja meg, ki a saját tulajdon frakkjában feszít lefelé...

— Hollá Billien! Ezer ördög! Ön az én frakkomat viszi? nos uram, hogy merészel ön ilyet cselekedni? tudja ön, hogy ez tolvajlás, sikkasztás?

Billien megáll, hol elsápad, hol elpirul és töredelmesen bevallja, hogy a szekrényt nyitva találván, mivel nagyon el szeretett volna menni a bálba, nem volt képes ellenállani a kísértésnek annál is kevésbé, mert azt hitte, hogy a principális mulatsága ezáltal nem fog rövidséget szenvedni: mivel meg volt győződve, hogy Thiersnek legalább két frakkja van.

— Egyetlen egy frakkom van, hallja ön — mondá Thiers dühösen. Azonnal visszatér ön és le fogja vetni.

A fiatal ember megszegyenülten engedelmeskedett s ezen önkénytelen sohajjal vált meg a szerencsétlen ruhadarabtól:

— Szegény Nanette-om, te kétségbe leszesz esve!

-- Ki az a Nanette? — Kérdé Thiers.

Billien akkor elmondá, hogy a Nanette egy igen kedves szőke gyermek a szomszédos Burgois faluból, ki már félév óta készül a bálra, hogy ott vele találkozhassék s szerelmi igéreteiket újra mindketten megerősítsék

melletted s ezután mindig csak melletted! én boldogságom, hű szerelmem!

Margit azt hívé, lázas álmot aluszik.

Bágyadtan nyujtá ki átlátszó kezeit, hogy érintse a beszélőt, hogy meggyőződjék, hogy mind ez valóság.

Kálmán csókjaival és könnyeivel halmozá el a kis kezét.

— Lehetséges-e? — kérdé az elhaló hang — nem álom... ez csu... pán... hogy... an... nál ke... se... rübb... valóra éb... redjek?

Az orvos megtiltotta a beszélgetést.

Kálmán suttogá:

— Szeretlek, szeretni foglak a sirig! esküszöm gyermekünk életére, kit csak az imént adtál nekem, hogy boldogok leszünk általa.

Margit angyali mosolylyal nézett le rá!

Oly boldog volt e pillanatban, hogy minden fájdalom kicsinységnek tetszett előtte. A jövő álom ismét lezárta szemeit.

Az orvos azon biztos tudattal hagyá el reggel a beteget, miszerint minden veszélyen túl van.

s hogy ő, mivel frakkja nincs, kénytelen lesz most cserbenhagyni imádottját, kinek szegénynek bizonyosan megreped enniatt a szive...

A fiatal Thierst annyira meghatotta a kis Nanette elképzelt szomorúsága, hogy elzékenyülve hebegé:

— Ez esetben... ön menjen Billien. Mindenesetre ön menjen a bálba a frakkomban. Én majd csak itthon maradok.

*

Még egy kabát-történet kering Thiersről. Midőn mint a francia állam feje néhány év előtt hadiszemlét tartott Párisban a Mars-mezőn, oly feltűnően rövid felöltő volt rajta, hogy a tisztek közül néhányan, amint ránéztek, nem állhatták meg mosoly nélkül.

Az elnök észrevette a nevetséges hatást, melyet öltözőke szült s minden zavarodás nélkül, szokott szeretetreméltó modorában magyarázta meg a kabát szertelen rövidségének okát.

Uraim! nem jó, ha az embernek nagyon előzékeny felesége és sógornője van. Néhány nap előtt varrattam ez új kabátot. Midőn a szabó haza hozta, nem voltam ott-hon s csak később próbálhattam meg. Hosszunak látszott s mondám övéim előtt: „Nem viselhetem e kabátot; két ujjnyit le kell belőle vágni.“ A következő estén feleségem

ELBESZÉLŐ KÖLTÉSZELETÜNK A XVI. SZÁZADIG.

— Moller Edétől. —

Hol keressük epikánk gyúpontját? Hol azt a fonalat, melyet már megszámlálhatlan évek a hosszú ideje szőtt, mielőtt rá akadunk volna s melybe epikánk első s folytatolagos szálai sűrűn sodródtak?

Bonyodalmas egy kérdés s a felelet reá csak homályos lehet.

Mi felé fordíthatná inkább valamely nép ifju korában figyelmét, ha nem saját élete, ennek mozgalmas, harcban és dicsőségben gazdag jelenségei felé? Egyedül ez képes öt foglalkoztatni s neki anyagot nyújtani, tetteinek s a belőlök folyó gondolatainak és érzelmeinek sokszoros fölelevenítésére, ujonan való átérzésére. Őt csak egy, közös érdek tölti el, egyezés a jólétben, egyezés harc- és háboruban. Nála testvériség a jelszó, bármiképp változnak is a viszonyok. Közös érzelemből fakadt ösztönnek hódolnak s közös akarat a vezetője.

Ez egyetértés szüli aztán azt az állapotot, melyet mi műveltek naivnak, gyermetegnek mondunk. Gyermetegnek azért, mivel csodáljuk a már nekünk fölfoghatatlan találkozásait az oly annyira különböző emberi szellemeknek. E naiv kor, minthogy benne minden egyes nép önmagára van utalva, különleges sajátosságokat szokott feltüntetni. Egy kiválóbb sajátága az, hogy figyelmét főleg az vonja magára, mi emlékezetében fölidézve kellemesen, lelkesítőn hat reá; tehát azon események, melyeket már átélt s melyek önérzetét, bátorságát, erejét folytonosan táplálják.

S e naiv kornak a népe nem elégszik meg az átélt események tapasztalatával, elmúltával s nem dobja oda a feledékenység torkának, hanem mintegy emlékezetéhez köti, ennek közbenjárásával szavakba foglalja, szóval

fogja magát s elvégzi rajta e műtétet anélkül, hogy erről nővérének szólna, ki a következő reggel ismét két ujjnyival csonkítja meg kabátom hosszát s mint aki dicséretes munkával akar meglepni, öltöző szobámba helyezi. Nos uraim, mit gondolnak önök, mi történt? Szórol szóra az, hogy amint az én tekintetem a kabáton akadt, eszembejutott annak hosszadalmassága, becsengettem az inasomat s elküldtem a szabóhoz, hogy egy óra alatt vágjon el belőle két ujjnyit, mert e kabátban óhajtok menni a hadiszemlére. Gondolják meg most önök és nézzék mi lett az én szegény kabátomból!”

Több apróbb jellemző dolgot Thiersről — más alkalommal.

Mikszáth Kálmán.

Jegyz. Thiers A. a francia köztársaság volt elnöke, a legközelebbi napokban halt meg birtelen szélhűdés következtében. 80 éves korában. Nemesak mint Franciaország egyik legnagyobb államférfia, de mint s különösen a toll embere is, ki alacsony sorsból a legmagasabb polczig küzdte fel magát, megérdemli, hogy pár sort a mi lapunk is szenteljen emlékének. Legnagyobb munkája, melylyel fényes nevét egyszerre megalapította: „Histoire de la revolution française.“ (A francia forradalom története.) Szerk.

megörökíti, megörökíti kivált az által, hogy amaz eseményeket a szavak bizonyos reude és egymásutána által képezett zenei, hangzatos alakban kifejezi s így öntudatlanul megteremti azt, amit mi költészetnek nevezünk.

Hogy nekünk is — mint minden más nemzetnek — már a legrégebbi korban volt költészetünk, azt nem szükséges bizonyítanunk, sőt azt sem kell különösen hangsúlyoznunk, hogy mi képezte tárgyát; mivel általánosan tudva van, hogy az ős népek leginkább harczbeli élményekbe való visszaemlékezésben gyönyörködtek s hogy csupán ezek teheték tárgyát őseink költészetének. Az is általán ismert dolog, hogy a költészetet bizonyos meghatározott osztályok — nálunk a hegedűsök üzték.

Tiszta tudatunk a magyar elbeszélő költészet legelső termékeiről nincs, a hazai s külföldi krónikások és történetírók följezéseiben elszórt megjegyzésekből csak azt tudjuk meg, hogy őseink igenis üzték a költészetet, szerették hallgatni hősi tetteik eldalolását s hogy kiválólag ünnepélyes alkalmakkor szerepeltek az ugynevezett hegedűsök, de ennél többet aligha. Mindaz, ami dicső elődeink korából a költészetre nézve reánk maradt, nem egyéb, mint a krónikásainkban fenlévő, sovány, odavetett történeti adatok, alakjokból kiforgatott költői maradványok, melyek azonban ős nemzetünk gazdag költészetére engednek következtetni.

Nem akarunk alaptalan hypothesiseket fölhozni s üres okoskodásnak e helyen tért adni, de futólag mégis megemlítjük azokat a nézeteket, melyek őseink költészetéről némileg biztos fölvilágosítással szolgálnak.

Toldy „A magyar-költészet története“ című művében bőven értekezik hazai s egykoru külföldi krónikások és történet írók nyomán, a magyar nemzet ősapáinak, a hunoknak, szokásairól, erkölcséről szóval életéről. Érvelése nem támaszkodik semmitmondó föltevésekre, kutatása nem csap át a biheteitenség zavaros homályába, az ő eljárás módja szinte biztosnak állítható, a hunok sajátosságainak földerítésében. Különösen pedig költészetők mibenlétére, valóságra fekteti a fősúlyt. Kétségtelen adatok nyomán elvezet oda, ahova jelenleg csak képzeletünk hathat; megvilágítja azt a kort, amelybe szemünkkel már nem hatolhatunk, de melynek léteztéről s költőiségéről teljesen meggyőz. Így az Attila udvarában honos ünnepei alkalmakról s az ezeken előfordult mozzanatokról a következő idézetben nyújt felvilágosítást: „... Estvére kélve fáklyákat gyújtottak, s két barbar (azaz hún) lépett be, Attiával szembe, s annak győzelmeit és hadi erényeit énekelve, önkészített dalokat mondott. S a vendégek szemeiket rájuk függeszték, s némelyek a költeményben gyönyörködének, mások a csatákra visszaemlékezve gondolatokba mélyedének, mások, kiknek testeit a kor elgyengité s hevőket nyugalomra kárhóztatá, könnyekre fakadtak.“ (A m. k. f. I. k. 25. l.)

E néhány sor kétségbevonhatatlan bizonyítéka költészetünknek a legrégebbi korban való léteztéről. E néhány sor ezen pusztaságában is elégséges tanujele annak, hogy őseink fogékony kebellet csüngtek a költészet bájos hangjain s hogy hatása reájok nem valami közönséges lehetett.

Attilának a népe által való fogadásáról szólván, ezeket idézi: „Amint Attila ezen faluhoz ért, lányok jöttek elébe, soronként lépdelve egymás után fehér palyolat fátylok alatt, melyek oly igen hosszsan terültek, hogy külön-külön mindegyik fátyol alatt, melyeket mindkét felől asszonyok tartottak fölöttök (sok ilyen fátyolt tartó sor asszony volt pedig), hét vagy több lány is lépdelhett, s z k ü t h a d a l o k a t é n e k e l v e.“ (I. 22. l.)

S mi volt e költemények tartalma? Nem más mint

Attila s harcias népének tetteiben és dicsőségben dús nemzeti élete. Csak erre vonatkozhatott s nem egyébre.

Ezen költemények — vagy nevezzük énekeknek — nem hangozhattak időtalan alakban az éneklők ajkáról. Bizonyosan meg volt bennök a mese természetes folyása, mert különben hogy tetszettek volna? Az összefüggéstelen szóhadonások még a műveltségileg legkezdetelesebb népnél sem találhatnak tetszésre. Ezt eléggé bizonyítják a még most is divatos népmesék és mondák, a melyek csak akkor számíthatnak meghallgatásra, ha tetszetős vagy legalább egységes, zavartalan alakot tűntetnek föl.

Népmondáink emlékét leginkább krónikásaink tartották fenn, de birunk a közvetlen szájhagyományon alapulókkal is s ide vonatkozólag ezt mondja Toldy: „Látjuk mindezekből (miután a régi magyarok hünmondájának egyes ágait felsorolta.) hogy hün krónikánk (Toldy főleg az egykoru külföldi kútfőkből s Kézai Simon és Márk krónikáiból meríti adatait,) részben egyezik a történetírás adataival, sőt sokat kétségkívül abból merített; de látjuk azt is, hogy négy tagja s bizonyos tekintetben legnevezetesebb tagja az összes hünmondának, szinte kirekesztőleg hagyományon alapszik, u. m. a tárnokvölgyi, a cesumauri ütközet, a Krimhilda csatája („proelium Chriemhildae“) és Csaba kivonulása. Hogy pedig éppen ezek maradtak fenn legtovább a hünmagyar nép öntudatában, igen természetes, mert az első kettő alapította meg a hün birodalmat, az utolsó kettő pedig bukását s a Pontus melléki haza megszállását tárgyalja, hol a hün s a magyar törzsek egyesülési pontját találjuk. Az első kettő a valóságos hün epos, a harmadik a tragoedia, a negyedik a hün trilogiájának első része, melynek másodikát, Gordas és Magyar történetét, a byzanti írókban olvashatjuk, harmadika pedig Álmos mythosi hivatásával végződik igazán. Emlékezetes az is, hogy a tárnokvölgyi ütközet a „Keveháza“, Krimhilda csatája a „Kremföldre“ geographiai nevekben hagyta fenn emlékét egész az újabb időkig, bár több okmányilag kimutatható változatokon át, amaz Kajászóra, imez Kelenföldre korcsosodott el; s hogy Csaba futásának emlékezete egész a tizenötödik századig közmondásilag élt a magyar népben. Végre egészben is nagy fontosságú emléke a hünmagyar költészetnek régi krónikánk ezen hün része, amennyiben az több nemzeti agg szokásokat, jellemvonásokat, s főleg a nemzeti felfogás módját őrizte meg, mik által nemcsak a nemzet történelmi öntudatáról teszen tanúságot, hanem régi jogállapotaink és ethnographiáinknak és több drága gyöngyszemét tartalmazza, miknek kimutatása a költésztörténet körén kívül esik“. (I. k. 41. 42. l.)

Toldy a töredékesen fennmaradt hün és magyar mondákat összegyűjtötte és e művében kimerítőleg ismerteti s két mondakörre osztja. A régi magyarok hünmondájának körére, melyet a hün és magyar nemzet eredetének mondájával kezdi s a Csaba mondájával végez; s a régi magyar hősmondának körére, melynek keretébe fölveszi az Almosról és a Hétmagyarról szóló mondákat.

Ha mondáinknak e nagy terjedelmét szemügyre vesszük, lehetetlen, hogy ama gondolat föl ne vetődjék bennünk, hogy a mondák e halmaza ha nem is a mai felfogás követelményei szerint, valamikor egy teljes egészet alkotott; azt pedig el kell fogadnunk, hogy e mondák nem hézagos, hanem összefüggő egymásutánban leletkeztek. Az események rendben egymásra, s így az azokat tárgyaló énekek is csak egymásra következettek. A lefolyt események egymást érték s megteremték egymás után a mondákat. A nép bizonyára úgy alkotta azokat, hogy összefüggésökben megérezkítse életének hatalmas momentumait s ez összefüggésökben hátra hagyja utódainak.

Már Toldy is használja e mondákról való szóltában az epos jelzöt. S miért? Mert helyesen sejtí, hogy azok valamikor a nemzet őstörténetét mondai alakban képezték: akár az Ilias módjára.

Toldy óta egyéb írókon kívül különösen Arany J. igyekezett e mondai maradványokban eposi eredetet fel-földözni; a végeredmény, melyre következtetéseiével jut, az, hogy e mondák nemzeti népeposunk vagy mint nevezi naiveposunk kétségtelen tanujelei.

Arany a „Naiveposunk“ (Szépirodalmi Figyelő 1860. I. és II. sz.) című értekezésében nem terjeszkedik a hünmondai töredékekre, hanem csak a magyar mondakörre. Nyomozza az okokat, melyek az egyes mondák teljességét úgy, mint az egész mondakörnek az összefüggését megcsontíták. Fölhoz bizonyítékokat, melyek az utóbbi mellett szólanak; s mondhatni biztossággal állítja, hogy e mondák naiv eposunkat alkották. Oly időkre nyul vissza, midőn még szélteben énekeltek s állításait idézetekkel is erősíti. Így írja egy helyütt, hogy „Endre királyaink közül az utolsóinak egy oklevele tanuskodik arról, hogy a királyi dalnokok tartására fekvő jószágok voltak rendelve. Galeotti bizonyosága azon énekesekről, kiket Mátyás az atya és önuvarában hallgatott, kétségbe nem vonható“. S folytatólag kérdi: „Hol vannak e dalok, hol e dalszerzők? Az ének elhangzott, az énekmondó nevét feledség borítja?“

Alább pedig Galeottit idézi: „Vannak — ugymond — zenészek és hegedűsök, kik a vitézek tetteit honi nyelven az asztalnál lant mellett éneklék. Mindig valamely jeles tett énekeltek; nem is hiányzik az anyag“. Mert a magyarok akár nemesek, akár parasztok, majdnem ugyanazon szavakkal élnek s minden különbség nélkül szólanak; ugyanazon kiejtés, ugyanazon szavak, ugyanazon hangsúly mindenütt. . . . Innen van, hogy a magyar nyelven szerzett ének parasztnak és polgárnak, közép s alrendűnek egyformán érthető.“ — S folytatja: „Ézt Galeotti a nyelvre vonatkozólag mondja, de miért épen itt? Nem azt fejezi-e ki általa, hogy Mátyás a népi éneket hallgatta s király létére is megértette; s hogy e palotában zengett ének a kunyhóban is kelendő volt? Nem száraz ténykrónika, hanem az élő népköltészet, a naiv epos az, miről itt szó van. Hogy e neme az eposznak századok során a vezérektől Mátyásig, szakemberek, külön dalnokosztály által ápolva, fejtvé, tökélyesítve az időteljesség nevezetes fokáig gömbölyülhetett, a dolog természetében fekszik.“

Ez énekek elpendülésének tulajdonképeni okát azonban részint az általános nézet szerint a mohácsi vészben, részint abban találja, hogy a dalnokosztályok az énekek tulajdonjogát biztosítani akarván, le nem irták, hanem szájról-szájra utódaikra átszállíták; legfőbb okát pedig, krónikásaink felénk történelmi józanságában, kik a csácsogó hegedűsök énekeit, mint valótlanágokat lenézték, megvetették.

(Folyt. köv.)

„Mariska emléké“-ből

*Temetőbe járok, a holtak kertében;
Egy könyvnek sorait képezik a sírok —
S míg az élet-halált belőlük betűzöm,
Megnedvesül szemem és zokogva sírok . . .
Oh, hiszen nekem is van ott egy kis sírom,
Ott van eltemetve ragyogó világom!
Mióta elhagytál, édes szép szerelmem,
Meg nem nyugosom én soha e világon.*

*Mily boldogan élünk kicsiny kis falunkban,
Hol gyermekkorunk oly csöndesen lezajlott!
Látta házuink, repkényindás ablakával,
És az öreg hársfa, mely fölébe hajlott;
Látta kis mezőnk, hol reggeltől napestig
Vigan elmulattunk pillangón, virágon —
Mióta elhagytál, édes szép szerelmem,
Meg nem nyugoszom én soha e világon!*

*Emlékszel? — vén hársunk friss virágba rengett —
Mikor megkondult a vén templom harangja;
S együtt mentünk ketten a szent áldozásba,
Lelkünket emelte az orgona hangja.
Hőfélék ruháiddal, rózsakoszorúddal
Angyalnak tüntél fel, elhunyt szép virágom!
Mióta elhagytál, édes szép szerelmem,
Meg nem nyugoszom én soha e világon!*

*Emlékszel? hogy ütött a válás ó ája,
Midőn h szsan égett ajakodon ajkam!
Midőn megeredve, könnyink összefolytak
S mint házuink repkénye csüngöttél te rajtam!
Szép piruló arczod kefélemre hajtád,
A bánat felhője lengtél a kis házon —
Mióta elhagytál, édes szép szerelmem,
Meg nem nyugoszom én soha e világon!*

*Messze elmaradt bár kis falunk határa,
Nem feledteté el szép arczod a távol:
Mintha most is ottan ülnél ablakodnál,
Kis kezed jánczintot, rozsmaringot ápol!
Gyermekbarátságunk szerelmemre vált itt,
Rólad álmodoztam csöndes éjszakákon —
Mióta elhagytál, édes szép szerelmem,
Meg nem nyugoszom én soha e világon!*

*Visszatértem aztán kicsiny kis falunkba —
A lélek harangja szomorúan csenge . . .
Nem tudom mi? vagy a gyertyák bús világa
Facsart fájo könyvet mindakét szemembe?
Összekulcsolt kézzel, hanytan, haloványan —
Kiterítve voltál — a halálos ágyon — —
Mióta elhagytál, édes szép szerelmem,
Meg nem nyugoszom én soha e világon!*

Aradi József.

EMLEKLAPOK ANGLIÁBÓL.

London, augusztus hó.

Alig van nemzet a világon, mely történetének emlékeit oly gondnal gyűjti össze, oly hiven őrzi meg, mint az angol. Ami e nép egyeseinél a ritkasággyűjtő, gyakran nyilvánuló előszeretete, a régész kutató ösztöne, az jellemvonás a nemzetegésznél is, de mint komolyabb, tiszteletkeltő szent kegyelet.

Legnevezetesebb két emléke az angol nemzet és történelemnek a Westminster és a Tower ódon épületei. Min-taszerű tornyai magasan emelkednek ki London sötét háztömegéből, míg alattuk a Themze hőmpolygeti teherhordó zöld hullámain és mossa ezerkétszáz esztendeje az első talapatát. Mert annyi ideje, hogy a Westminster templom legrégebb, még fenálló részét építették. Kincse és szentélye ez ma a hazának, melyre büszke és melynek nevét áhitattal említi az angol.

Ezerkétszáz esztendőnek vihara zugott el a szürkére kopott ősz falak előtt, ezerkétszáz esztendeje tekintenek azok alá a tovaszálló hullámokra szótlanul, komoran; előttük terjedt, lett nagygyá a hatalmas város, kik egy-szersmind tanúi voltak egy nemzet történetének is. De nemcsak ez az, ami őket az angol előtt becsessé teszi, hanem mert ami nagy és fényes, híres és dicső tulajdona volt valaha az angol hazának, annak végszállai e boltozatokba futnak össze, e falak között összpontosu'nak. Hagymányos szokása az angoloknak, becses halottaikat templomokba temetni el; a Westminster temploma 600 év óta Británia azon embereinek tetemeit fogadja be, kik magasan emelkedtek felül a közönséges élet színvonalán és kiknek tengereken túlhatolt nevét viszhangzotta a világ.

Az épület a Themze bal partján fekszik; külsejének legszebb részei a III. Henrik által hozzáépített góth modoru szárnyak teszik, az egész pedig régisége daczára London egyik legszebb épületét képezi. Ha átléptünk a magas ivezetes bejárat küszöbén, és ben találjuk magunkat a templom belsejében, különös érzés fog el bennünket. A britt metropol szakadatlan bőditő zaját váratlanul csend váltja fel, a hatalmas boltozatok, melyek sorai hosszú keresztalakban futnak el, a festett ablaküvegeken áthatoló méla, derengő világban a számtalan mesteri kezek által faragott, élni látszó siremlék, mely valóban szentté teszi e templomot, önkénytelen áhitattal tölték be lelke-met e helyen, hol labaim alatt enyészet, körültem halhatatlanság honolnak békés szomszédságban évszázadok óta. A siremlékek, melyek száma több ezerre megy, nagyobbára az eltemetettek sírszobrai, részben azonban mausoleumai azoknak is, kiknek hamvai az idegen földben, vagy az ország más részeiben nyugosznak.

A balszárnyban az angol királyok sarcophágjai; ulakjai és árnyai Shakespeare-nek, melyek megelevenülve, elhagyják állványaikat és a képzelet előtt újra játszó a történelem és a költészet összeaszott képeit, melyen fény és hatalom, dúló szenvedélyek, koronák, királyok, csel és bűnről beszélnek való történetet, egy eszményvilágról, ármányon diadalmaskodó erényről képzelt mesét. Egy lépcső vezet le VII Henrik kápolnájába mely pompás építészeti-modora és királyi fénye kápráztatja a szemet. E kápolnában 1000 szobornál több van elhelyezve. A királyok nevéből csak egyet-kettőt emlíünk. Egy nyugvó nőalak, imára kulcsolt kezekkel, Erzsébet királynő sírját jelöli, néhány lépéssel odább egy ehez igen hasonló emlék alatt nyugosznak szerencsétlen vetélytársa, az 1587-ben lef. jezett Stuart Mária tetemei. Szintén itt vannak eltemetve a vérengző III. Richárd és VIII. Henrik is.

Balra hagyjuk a királyok fényes nyughelyeit és azoknak szentelünk egy pillanatot, kik régi ismerőseink, kiknek sok kellemes óra hálájával tartozunk és a kiket nem születés és véletlen, hanem lángelme, érdem és erény emeltek egykoron a népek felé. Itt van mindenekelőtt Shakespeare életnagyságu szobra, jobbával műveire támaszkodva, míg baljában beirt lapot tart. A halhatatlan költő hamvai szülőhelyén Stradtfordban nyugszanak. Nem messze tőle relief mellképe Goldschmit Olivernek, a „Wakefieldi lelkész“ szerzőjének. Közéleben van eltemetve a tíz év előtt meghalt híres író és humorista, Thackeray. Siremléke egyszerű mellkép, melynél azonban nem tudunk elhatalni a nélkül, hogy előtte egy pillanatilag ne időzzünk; a márvány él, a nyílt homlok átható ész árul el, míg a félig nyitott ajkakon egy szellemdus epigramm látszik lebegni, róluk minden pillanatban ellebbenni kész. A szobor Karochetti műve. Händel a compniosta, Garriek a színész; ez utóbbi nyughelyét egy gyönyörű emlék, Wibber egy domborműve ékesíti. Garrick kitért karok-

kal egy függöny redői közül lép elő, alatta a talapzaton a vigjáték és tragoedia álczái. Feljebb Addi-on a híres író, Macaulay a történész.

Még egy Macaulay van a Westminsterben eltemetve ki a rabszolgaság eltörlésénél szerzett érdemeket. A költők Gay, Rome és Campbell, James Thomson az „Évszakok” költője. Dickens sirja Sheridan és Cumberland sirjai között. Milton mellszobra Rysbracktól, alatta kigyó által körülfont lant, mely kétségtelenül „E veszett paradicsom”-ára lenne vonatkozással. Butler a „Hudibras” szerzője és a költők Drayton, Cowley és Dryden. — Meg kell elégednem a végnélküli híres nevek közül a felemlítettekkel, ha a másik épületről, a „Tower”-ról akarok még beszélni. Ez egy ódon erőd, mely pár angol mértfölddel lejjebb a Themze mentén, a kereskedőváros dockjai és rakpartjai közepette különös, idegenszerű benyomást gyakorol. A hatalmas kötömeget sánczok és árkok veszik körül, melyek a régi állapotban tartatnak fenn. Belseje fegyvertár és muzeuma az angol történelem különösen véres emlékezetű momentumaira vonatkozó tárgyainak. Tíz láb vastag falain a czelláknak, melyek hajdanában államfogságul szolgáltak, még most is olvashatók azok belevéselt nevei, kik itt szenvedtek és értek szerencsétlen véget és az erőd kis kápolnájában vannak eltemetve. Bizonyára nem létezik hely a földön, mely oly szomorú emlékeket ébreszt-ne, mint e kis kápolna. A halál itt nem a művészet és erény kísérelője, mint a Westminster templomában; itt nem párosul vele hírnév és dicsőség, mint amott elválthatatlanul; nem diszítik őt, mint legszerényebb templomaink és temetőinkben, hű, odaadó szeretet megható jelenvényei; itt a halál fekete tettekre mutat, az emberi élet sötét végzeteire utal; engesztelhetetlen ellenségek örögi diadala, elhervadt dicsőség mindazon kimondhatatlan nyomora az, amiről e porladozó kövek beszélnek. — Ha megelevenülnének e kövek, hej be sokat tudnának elmondani arról, a mit a sir és mult betakar, ha ama még régi helyén, egy udvar közepén álló kő kapna életet, melyen a törzs állott azok számára, kiket a zsarnokság nem tartott tanácsosnak a nép előtt legyilkoltatni, sötét meséket veszélne az nekünk . . . Egy királyról, ki gazdag volt és hatalmas, kinek szavára felzajlott a tenger, mozdulatára megingott a föld és kinek egetverő szerelme keblére szédített egy ártatlan leányt, hogy a király szerelme szalmatűz volt, mely fellobbant és elhamvadt és a királynő fehér nyakának, a szőke fővel együtt le kelle hullnia. Ugy-e borzasztó mesének is? Pedig megtörtént való: a király VIII. Henrik, a királynő Boleyn Anna volt.

Majd ismétlődik a történet. Új királynő foglalta el a régi helyét; fényes vendégesoport járt kelt a Hampton Courti kastélyban, melyet tündérpalotává alkotott a hatalmas király. Hirtelen elmult a zaj, elhangzott a zene, széjjelfutott az udvaronczsereg. A királynő feje, talán nem oly ártatlannal, mint az előbbié, a kőre nullt alá. Ez sem mese. A kékszakállu király, VIII. Henrik, a királynő Howárd Katarina volt.

Egy britt faluban, mélyen az ország belsejében élt szegényen és szerényen egy kovácmester, kinek volt egy egyetlen fia. Lángeszű, heves véralkatu ifju volt; szűk volt lelkének a világ, lánca a kicsinyes körülmények, melyek környezék. Szétszakítá a láncazt, lerázta a bilincseket, daczolt a sorssal és hatolt a kovács gyermeke polczról polczra egy fényes pályán fölfelé egész a trónus zsámolyáig. Míg egy lépés és ez az utolsó volt, melyet mint Essex gróf e kőre tett. — Corneille alakja áll szemem előtt; a tölgyé melyet a vihar megtörni igen, de meghajtani nem képes.

A költészet nymbusa az, mely részben e szomorú hely alakjait környezi; egyengető fátyolával jótékony fél-

homályt borítva a csupasz bűn elkövetett tetteire, melyek áldozatai felett az eszme lebegtetni győzedelmes zászlaját. Itt e helyen lehull az ihlet-szötte lepel, eloszlik a derengő félhomály! Tisztán látunk és érezzük, hogy a költő tulajdona egyedül a költői igazság.

A „Tower” egy szárnyában, a lépcső alatt találták meg a III. Richárd által legyilkoltatott két királyfi teteit. Ismét a költő Shakespeare, ki egy alakját, a York herczegét, varázsolja élem. Mintha látnám, mint kér, könyörög, mint veti hátra daczosan szőke fürteit, mindhiába! Lakolnia kell soha el nem követett bűnökért.

E falak közt halt meg Sir Thomas Morus, Shrewsbury grófnő, Dudley Warwiek gróf; itt irta mint fogoly Eliot az „Ember hatalma,” és „Bölcsélet” műveit. Strafford gróf Buckingham herczeg és az angol történelem még számtalan jól ismert neve van végzeteljes összekötetésben e szomorú helylyel.

Fellélektem, midőn a komor falakon kívül éreztem magamat. Elöttem a Themze vitorlatengerével, mely — mert sudar szálfáinak eddig hid nem állja útját, — a London-Bridge-ig nyomul elő. A tulsó partra itt vezet el a Tower-Subway, a Themze alatti tunel; a folyam felett a London-Bridge, melyen ide s tova, szakadatlanul özönlik a nép, míg a vándor hullám enyhén csókolja körül a Westminster és Tower évezredes porladozó talapzatait.

Mandel Jenő.

SZELLEMSZIKRÁK.

Mint a lángoló nap szemünket számtalan fényes világoktól fosztja meg, úgy a szerencse által számtalan nagybecsű és isteni gondolat oltatik el az emberre nézve. (Young.)

Csak három esemény létezik az emberre nézve: születni élni és meghalni: születéséről nem bir tudalommal, a halálózásnál szenved és élni elfelejt. (La Bruyère.)

Bánatos sziv gyöngédebben szeret s az igazi szerelem éppen nem vidám szenvedély. Sójajokkal kezdődik, mint könyvek közt születünk. (Hippel.)

A nők és órák sok tekintetben hasonlítanak egymáshoz: mindkettőnél a Façon gyakran drágábban fiztetik meg, mint a benső tartalom — mindkettőn tulajdonosuk szívesen tulad; mindkettőn mindig elromlik valami; mindkettő egy folytonos mozgásban levő ingával vagy nyelvecskével bir — mindkettőt dicséri birtokosuk, jóllehet tudja, hogy semmitsem érnek — mindkettőn csak a számlap néha különböz, a belső gépezet mindnyájánál ugyanaz. Minde hasonlatosságuk mellett csak abban különböznek, hogy az órán még elég pontosan megtudjuk, mennyi az idő; a nőknél — ellenben sohasem tudhatjuk, hányat ütött az óra (Saphir.)

A nők hasonlítanak a chinai házakhoz, melyek csak kis ablakokkal birnak az udvar felé, de nyílt ajtókkal az utcza oldalról. (Jean Paul.)

Dr. Szemák István.

Valahányszor. . . .

Valahányszor arczképedre nézek,
Eszembejut boldogtalanságom. . .
Oh hisz téged annyian szeretnek
S énnekem nincs senkim a világo!

Te tündökölsz s talán boldog is vagy. . .
Hogyne volna az, akit szeretnek!
Én tengődöm s távolról sem érzem
Melegét a fénynek, szeretetnek.

Tündökölj csak s légy boldog szünetlen,
Arass hirt, fényt, arass dicsőséget. . .
De engedd meg nekem azt az' egyet,
Hogy, mig élek, szeresselek téged!

Emmi.

GYÖNGYSZEMEK

— a szerkesztő jegyzeteiből. —

246.

Önmagával vagdalkozni,
Nyugalmat nem lelhetni,
A vadsággal barátkozni,
És bujdosni szeretni;
Szív és lélek nélkül élni,
Hülni, fülni, olvadni:
Csüggedezni, majd alélgni,
S halálosan lankadni;
Az örömből mérget szívni,
Éjjel, nappal sirni, rini,
A szerető ezt nyeri:
Rabját Amor így veri.“

Keserg szerelem.

Himfy.

247.

Előbb mintsem kirepítsed,
Válaszd meg a szavakat;
S hogy a valót el ne vétsed,
Jól megrágd a dolgokat.“

A megismert egyiptusi József.

M. Döme.

IRODALMI APRÓSÁGOK.

A „Borsszem Jankó“-ban méltóztatik valakinek nagyképüsködni, ráfogván szerkesztőnkre, hogy „gyöngyszem“-eit anthológiákból csipdesi ki. . .

Megbocsátjuk neki, minthogy még nem olvasott anthológiát életében; különben tudná, hogy efféle gyűjteményekben a mű czime sehol sincs megjegyezve, holott szerkesztőnk minden egyes „gyöngyszem“ után kiírja a mű czimét s a szerző nevét, ahonnan s akitől azt idézi. . .

Felsült biz' ökeme; de hát hogyne sülné fel, mi-
kor holmi M. I.-k után indul!

* * *

Jókai Mór, nagynevű regényírónk, közelebb egy verset irt „Zenta-Mohács“ czimen; egyik szaka így hangzik:

S mig elhullt hősök hirt szolt a lanton,
Csaták halmának por'ó csontjai
Beszélnek együtt: ozmán és magyar:
„Miért volt nekünk egymást rontani?..“

Ez utolsó sornál bizonyosan tótnak képzelte magát.

* * *

A „Dichter Stimmen“ 4 száma is megjelent s a többi közt Endrődi „Emlékszel a tánczra?“ czimű költeményének sikerült fordítását hozza Reviczkytől. Szekula Gyulától is van benne egy vers, kit Lenau „Tői dalai“-nak rosz fordításáról tett ismertté a Kisfaludy-társaság.

* * *

A „Figyelő III. kötetének 2. füzetébe igen érdekes. Az iskolai program-dolgozatok repertoriumát hozza Dr. Károly Gy. Hugótól; Kárpáti Károly munkatársunktól „A murányi Venus a magyar költészetben“ s Abafitól Dr. Szabó Dávid ismertetését mutatvánnyal „IV. Béla“ czimű eposzából, melyből már mi is közö tünk egy töredéket.

* * *

Gyulai Pál az egyetemen „Petőfi költészetéről“ is tart előadást hetenkint egy órában.

* * *

Dolina „Hasznos Mulattató“-ja érdekes tartalommal jelent meg; ajánljuk az ifjuság figyelmébe.

* * *

„Hölgyek Lapja“ czimű Milassin Vilmos f. hó 16-tól egy szépirodalmi-divatlapot indított meg, mely, mint látszik, folytatása lesz a Friebeisz „Divat-Nefejejs“, illetőleg „Viszhang“-jának. Sok előfizetőt!

* * *

Fűzfapoézis. A „Székesfehérvár és Vidéke“ tárczájából:

Herminnek.

— Albumába. —

Csodálkozol, hogy benned élek,
Hogy ajkimon él neved szüntelen.
Oh lásd, pedig mindez igen egyszerű
S oly könnyen ezt neked megfejtetem.

Ismered nemde a „tányér-virág“-ot,
Mely szüntelen napnak fordulva él?
Az élteté, az fogja tépni ékit —
Hasonlatom ugy-e sokat beszél?

K. B.

Valóban sokat! . . . Pedig mindez igen egyszerű. (Magyarul: simplex.)

Argus.

A számrejtvényé pedig ez: J é g.

Helyesen megfejtve következő t. előfizetőkünk küldötték be: Kunczl Klemmi, Babos Szidónia, Kubinyi Izabella, Opris Katinka, Buday Vilma, Bay Emma, Urbán Mihály, Nagy István, Fábry Endre, Weiszhausz Fáni, Endrődy Ferencz, Kis Eszter, Fülöp Miklós, Tolnay Zsuzsika, Kunfalvi Jolán, Jóbb Emilia, Földvály Mariska, Martinyi Gyula.

A megejtett sorsolásnál BAY EMMA urhölgy neve huzatott ki, a díjult kitűzött zeneművet a legközelebbi számmal megküldjük.

A szerkesztő üzenetei.

Hüs szellő kél. Jönni fog; csak előre! S. S.-t viszont üdvözlöm önnel együtt.

K. R. Lócse. Szívesen veszszük, sőt kérjük. Hariköczig mi is voltunk nemrégibe s a „Blaumont“-on sörözünk is. Üdvözet!

M. J. Páris. Az „emléklapok“-at, mint látja, felhasználtuk. Innen is szívesen veszszük.

S. Jenő. Budapest. Köszönöm az érdeklődést. R. E. S. küldeménye a jövő számban.

Szöttépem. . . . A rhythmusán javítson még valamit, különösen a két utolsó stropháén. Magán soraira annyit, hogy . . . feledje el A hűtlen nem érdemel könyeket.

Piroskához. Kár volna kompromittálni!

V. S. I. Veszprém. Az illető munkát mindenesetre közleni fogom, de csak körülbelül novemberben, mert addig az a rovat le van foglalva. Egyebekre magán levélben. Üdvözet!

V. I. Ne félj semmit; csak gyógyulj meg már!

Sipos S. Hallom, nagy dolgok vannak készülöben. Rajta! Hanem mi is élünk ám s már rég ideje, hogy . . .

Tréfák és adomák.

Közli jegyzetei után: Gróf Csáky Alfonz.

Kicsiny feleség.

Egy férj, kinek igen kicsiny felesége volt, úgy indokolta ebbeli gusztusát, hogy ő minden rossz dolgok közül a legkisebbet szokta választani.

— Hány éves?

Az eljegyzett leányasszony keresztleveléért a paphoz megy. Hány éves a leányasszony? „Husz“. „Ugy hát — jegyzé meg nagy komolyan a pap — csak a 26-nál kezdem keresni.

„A passio története.“ Egy pazar fejedelem gyakran emelte az adót, hogy pénzzavarán segítsen. Egyszer vadászaton egy öt nem ismerő parasztot megkérdezett, mit tart az új adóterhekről. — Ugy vélem, — felelé az, hogy itt megfordítva van, mint a passió történetében. Ott egy szenvedett valamennyiért, itt meg valamennyi szenved egyért.

— Jobb sors. Házassági engedélyt kért a hadnagy ezredesétől, s ez megtagadta azt. — Ugyan kérlek, — mondja ennek ezredes kollegája — add meg neki az engedélyt; miért lenne ő szerencsésebb mint mi?

— „Hm!“ Egy fejedelem inasa ennek koronás karszékében aludt el. — No bizony! — mondá neki ura, midőn ott meglepte, — talán biz azt is hiszed, te vagy a király? Az igaz, hogy ostobának elég ostoba vagy hozzá.

— Egy jó férj kedveskedni akart nejének s így szólt: „Édes kincsem, én az egész városban csak egy asszonyt ismerek, kit kecsületes, jó és hű nőnek lehet mondani, s az — hiszen ismered.“ Én bizony nem, felelt az asszonyka.

— Lepke urfi mint egy igazi pillangó egyik virágról a másikra szállt, míg szárnyát egy pünkösti rózsá le nem égette. Az özvegy esküvés után kérde tőle: felfog-e hagyni bolond tetteivel? — Ez volt az utolsó, felelt bánkódva Lepke ur.

— Egy városkában utazván G. ur, betér egy boltba s pipaszárába egy szopókát kér; válogatás után kérdé G. ur, jó csontok-e ezek? Elhiszem azt, — felelt a kis görögne — uram legjobb szarvától vannak készítve.

— Marmontel egykor egy bérkocsiba ült s kiáltja a kocsisnak:

— Ne hajts a Palais Royal felé, ma előadás van.

— Ne aggódjék az ur, válaszolt amaz, ma semmi tolongás sincs, a Guirlande-ot adják.

E darabnak szerzője maga Marmontel volt.

Vegyések.

Egy gyűrű története. Említve volt a lapokban röviden, hogy mikor konstantinápolyi török vendégeink a városligeti Páva-sziget májálisán megjelentek, egy asszonyság egy gyűrűt adott át Dsevad és Semszeddin bejeknek, hogy fordítsák azt a török sebesülték javára E gyűrűt egész ünnepélyességgel adták át rendeltetése helyére. Mikor a Konstantinápolyba visszatért küldöttség tiszteletére a török képviselők a Galata-szeraji lyceumban estélyt rendeztek, egyszerre feláll az intézet igazgatója Ali Szuavi, magához hívja Dsevad bejt, az intézet egyik tanulóját, s egy gyűrűt mutat neki, kérdezvén: „Ismered ezt a gyűrűt?“ — „Ismerem.“ — „Honnan?“ Erre Dsevad bej részletesen elbeszéli, hogy a magyar fővárosban létük alatt a városligeti tó szigeten voltak, s ő és Semszeddin félrevonultak pihenni egy fa alá. Nem sokára egy 60—70 éves asszony leányával közeledett hozzájuk, s francia tolmács segítségével beszélgetni kezdett velök. Említette a 48—49-ki eseményeket, szólt a muszkáról, s azt mondta, hogy falusi asszony, ki csupán azért jött most Pestre, hogy a török küldöttséget lássa. Oly tiszteletreméltón szólt, hogy Dsevad és Semszeddin kezet csókoltak neki. Végül az asszonyság egy gyűrűt huzott le leánya ujjáról; „Vegyétek e gyűrűt — szólt — talán enyhíteni fogja egy sebesült fáradalmait. Szegény falusiak vagyunk, egyebet nem adhatunk.“ Dsevad azt válaszolta: „E gyűrű nemcsak egy katonának, hanem egy egész nemzetnek könnyebbülést fog szerezni.“ Ez elbeszélés nagy

hatást tett a jelenvoltakra, s a török lapok mind közlik, mint a magyar nép nemesen érző szívének példáját. —

— **Temesváry**, társulatának megmaradt része részének részével megérkezett Debreczenbe. A hiányzó része zálogban van Szatmáron. — Kíváncsiak vagyunk, hogy miként s mily társulattal fogja október 1-én megkezdeni az előadásokat és a szini bizottság mit fog tenni, miután ideje korán nem tette azt, mit tennie kellett volna, hogy városunk a téli idény alatt egy jól szervezett szintársulattal birjon? ?

Folyó hó 15- és 16-án azaz szombaton és vasárnap délután tartatik meg helyben az őszi lóverseny, melyre számos idegenek érkeznek.

Kérdezték egyszer egy fiatal semmivevőtől hosszas ágyba maradásának okát. El vagyok foglalva mondá, tanácsot tartok minden reggel, a munka azt tanácsolja hogy felkeljek, a restség hogy fekvé maradjak, s husz okot adnak mellette s ellene. Nekem kell meghallgatni mit e két fél mond egymásnak, s alig van a kérdés eldöntve, s az ebéd kész.

Szép vonást beszélnek egy előkelő nőről. Kérdezte hol volt férje, ki elrejtözött — mivel egy összeesküvésben részt vett — bátran azt felelé hogy ő rejtette el. E vallomás a király előtt tétetett, ki is mondá, hogy meg nem menekedhet a kintadtól, csak ha felfedezi férje rejthelyét. És ez elegendő volna kérdé a nő. Igen, szavamat adom, monda a király. Nos tehát szívemben rejtem el őt, hol megtalálhatják. E felelet ellenét elbájolta.

Haynald kalocsai érsek szeptember 23-án Kalocsán fogadja el az erdélyi kath. statusgyűlés küldöttségét, mely 25 éves püspöki jubileuma alkalmából üdvözlő feliratot fog neki neki átnyujtani. Kalocsán aug. 16-kán, Haynald püspökségének huszonöt éves jubileuma alkalmából a székesegyházban ünnepélyes istentisztelet tartatott, melyre a város közönsége nagy számmal, s az összes testületek megjelentek.

Közvetítő és tudakozó intézet.

A debreczeni közvetítő s tudakozó intézet ajánlja magát a n. é közönség kegyes pártfogásába.

Foglalkozik mindennemű ingatlan u. m. házak, földek szőlők és gyártelepek adás-vevés, cserélés és bérbeadásával, továbbá ingóságok eladása, különösen Wertheim vas szekrények, használt butorok, varró- és cséplőgépekkel, bo'ti állványok és egyéb felszerelésekkel, értékpapirokkal sat. és végre gazdatisztek, gépészek, nevelő és nevelőnők, zongora tanító és tanítónők, társalgónők s mindkét nembeli cselédek gyors és pontos elhelyezésével, nemkülönben kölcsön pénzek **elhelyezésével**. Egyuttal figyelmébe ajánlja a nagyérdemű közönségnek a város különböző részein alkalmazot: tábláit felragasztására, valamint a helyi lapokban közlendő hirdetésekre.

Zichermann H.

Kétlelkű személy. E... asszonyosság különös dolgot tapasztalt párisi termeiben: roppant pusztultak ékszerei. Ki lehet a tolvaj? — ez volt a kérdés, melyre senki sem tudott válaszolni. Cselédei egytől-egyig kipróbált becsületességük voltak; a gyanu árnyéka sem érthette őket. Maga az épület erősen el volt zárva, úgy, hogy képzelni sem lehetett, mintha kívülről hatolna be valamely tolvaj. És az ékszerek mégis pusztultak. — E napokban hazaérkezett a nő fia, ki hadapród a francia gyalogságban. Egész megilletődéssel panfiszolta el fiának a nő, hogy mily sajtyszerű ügyességgel lopkodja el valaki ékszereit. A hadapród megígérte, hogy őrt áll s elcsipi a tolvajt. Csakugyan lesbe is állott. Éjjel tájban a terem hátterén egy fehér alak jelenik meg, mely a nappali szoba felé tartott. A hadapród elsütötte a pisztolyt, de az csütörtököt mondott. És szerencse, hogy így történik, mivel a csattanásra magához tért a fehér alak, ki nem volt más, mint maga E. asszony, a hadapród anyja s ki éjjel fölkerekedve ékszeret lopott, azt elrejtette és ismét lefeküdt. Reggel aztán nem emlékezővén a történetekre, azt hitte, hogy lopni jár hozzá valaki. Az ékszereket hosszú kutatás után meg is találták egy talnyilásban; lehetett ott már vagy kétszázezer frtot érő gyűjtemény.

Kiadói üzenet.

— **Margulet Jozefa** ő nagyságának. Karoa. A küldött 3 frtot megkapték s nagyságodat — mint fél éves előfizetőt — bejegyeztük.

— **Koroda Pál** urnak Garan Ujfalu. **Sárffy Ignác** urnak Veszprém. **Wienerberger József** urnak Kassa. A lapot kiadóhivatalunk önöknek pontosan küldi; a hibának okvetlen a postán kell lenni. Sziveskedjenek ennek utána nézni. — Egyébiránt a kívánt számokat újból küldjük.

Tiszteletteljesen kérjük t. helybeli és vidéki előfizetőinket, hogy a hátralevő előfizetési pénzt kiadóhivatalunknak (Varga-utca, 2256. sz. a.) folyó hó 20-ig beküldeni kegyeskedjenek, miután a nyomdai és egyébbb költségeket nekünk is pontosan fedeznünk kell.

➡ Teljes számú példányokkal folyvást szolgálhatunk.

Schenk J.

Debreczen Széchenyiutca,
ajánlja a nagyérdemű közönségnek jól berendezett

butorraktárát
a legjutányosabb árak mellett.

Valamint nagy választékban levő **olajnyomatu diszes aranykeretekben** foglalt képeket, 10 havi részlet fizetés mellett.